

HOOLDUSPEREDE PUHKUSE ANDMISE SÜSTEEMI VÄLISPRAKTIKATE VÕRDLUS

Sotsiaalkindlustusamet
Aruanne
Detsember 2024

Sotsiaalkindlustusameti tellimusel viis uuringu läbi Civitta Eesti AS.

Tellija kontaktideks olid Sotsiaalkindlustusameti perepõhise asendushoolduse talituse kriisi- ja erihooolduse peaspetsialist Agnes Kulmar ning perepõhise hoolduse teenuseomanik Brit Kolpakova.

Täname Iirimaa, Soome ja Leedu eksperte, kes vastasid asendushoolduse süsteemi ja ajutise puhkuse korraldust puudutavatele küsimustele.

Iirimaa asendushoolduse süsteemi kohta andsid vastuseid Iirimaa Laste ja Perede Agentuuri TUSLA asendushoolduse süsteemi uurimistiim.

Soome asendushoolduse süsteemi kohta andsid vastuseid Tiina Lehto-Lundén (*The Central Union for Child Welfare/ Lastensuojelun Keskusliitto*) ja Anu Lehtosaari (*Finnish Association for Family Carers/ Perhehoitoliitto*).

Leedu asendushoolduse süsteemi kohta andsid vastuseid Regimantė Antanavičienė ja Eglė Rauktienė (*The State Child Rights Protection and Adoption Service under the Ministry of Social Security and Labour*). Samuti andsid omapoolse panuse Giedrė Mikalauskienė ja Jovita Nedveckā (*Ministry of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania*).

Sisukord

Kokkuvõte	3
1. Taust ja eesmärk	4
2. Iirimaa asendushoolduse süsteem	6
3. Soome asendushoolduse süsteem.....	10
4. Leedu asendushoolduse süsteem	14
5. Riikide võrdlus ja analüüs	19

Kokkuvõte

Hooldusperedel on laste heaolu ja turvalisuse tagamisel asendamatu roll, pakkudes kodu ja hoolt lastele, kes ei saa elada oma bioloogilises perekonnas. Hooldajate ülesanne on emotsionaalselt ja füüsiliselt nõudlik, eriti kui peres on suure hooldusvajadusega või erivajadustega lapsi. Sellises olukorras muutub puhkuse võimaldamine hooldajatele vajalikuks, et hoida ära läbipõlemist, tagada nende heaolu ja jätkuv võimekus lastele vajalikku tuge pakkuda.

Irimaa, Soome ja Leedu praktika analüüs näitab, et hooldusperede puhkuse süsteemid pakuvad mitmekülgseid ja kohandatavaid lahendusi. Kõigi kolme riigi süsteemid põhinevad veendumusel, et hooldajate heaolu on otseselt seotud laste heaolu ja turvatundega. Samas erinesid riikide lähenemised nende rakendamise osas, peegeldades iga riigi sotsiaalseid ja poliitilisi eripärasid.

Irimaal on hooldusperede puhkuse süsteem üles ehitatud paindlikkusele. Puhkuse tingimused ja kestus sõltuvad hooldajate ja lapse vajadustest ning on osa lapse hooldusplaanist. Kuigi selline paindlikkus võimaldab hoolduspuhkust kujundada individuaalselt, võib ühtse raamistikuta süsteem tekitada hooldajates ebakindlust, eriti seoses hooldajatoetuste muutumisega ajutise hoolduse sageduse järgi.

Soomes on puhkuse võimaldamine seaduslikult määratletud ja selgelt struktureeritud. Hooldajatel on õigus kahele puhkepäevale kuus, kuid vastavalt vajadusele saab neid päevi kasutada ka pikema perioodi vältel. Süsteemi läbipaistvus ja toetused, sealhulgas rahaline tugi ja sotsiaalsed garantiid, tagavad hooldajatele stabiilsuse. Samuti on oluline roll heaoluteenuste maakondadel, mis koordineerivad puhkuse korraldust ning tagavad, et ajutised hooldajad vastavad nõuetele.

Leedu mudel paistab silma mitmekesiste puhkuseliikide ja hooldajatele pakutava toe poolest. Kriisiolukordades või tervise taastamiseks mõeldud puhkus võimaldab hooldajatel vajadusel lapse eest hoolitsemise kohustustest vabaneda kuni 30 päevaks aastas. Hooldajatele makstav tasu sõltub konkreetsetes hoolduskeskuses seatud eeskirjadest. Süsteemi kohalikul tasandil korraldamine tähendab, et rakenduspraktika võib piirkonniti erineda, kuid rõhk jääb lapse ja hooldaja heaolu tagamisele.

Hooldajate puhkuse võimaldamine ei tähenda ainult nende heaolu parandamist – see on strateegiline vahend, mis tagab lastele järjepideva hoolduse. Seega on hooldusperede puhkuse süsteemide loomine ja arendamine ühtaegu nii praktiline kui ka eetiline samm, mis peegeldab ühiskonna hoolivust ja vastutust kõige haavatavamate ühiskonnagruppide eest.

1. Taust ja eesmärk

Lapse huvide seadmine esikohale on ülioluline kõigi last mõjutavate otsuste tegemisel. Lapse loomulikuks kasvu- ja arengukeskkonnaks on tema perekond. Kui vanemad ei suuda ka osutatud toe korral tagada lapsele turvalist keskkonda ja vanemlikku hoolt, on riigi kohustus pakkuda lapsele sobivat asendushooldust väljaspool tema perekonda¹.

Hoolduspere võtab oma perre teises peres sündinud lapse, hoolitsedes tema eest kas pikaajaliselt kuni lapse täiskasvanuks saamiseni või ajutiselt, kuni lapse sünnipere suudab taas tema eest hoolt kanda. Erihoolduspere on mõeldud spetsiifilise ja suurema hooldusvajadusega lastele, pakkudes lühi- või pikaajalist hooldust peres. See teenus on suunatud lastele, kes vajavad individuaalset pühendumist ja pidevat teadlikku tuge. Vastavalt lastekaitseseadusele² on Sotsiaalkindlustusameti ülesanneteks lastekaitse korraldamisel riikliku lastekaitsepoliitika elluviimine, riiklike strateegiate rakendamine ning valdkondadeülese lastekaitsealase koostöö ja ennetuse koordineerimine.

Praxise uuring "Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgne seiresüsteem"³ tõi esile perede toetamise kitsaskohad ja tegi ettepanekuid hooldus- ja kasuperede vajaduste kaardistamiseks ning tõhusamaks toetamiseks. Lisaks tugiteenuste vajadusele tõi uuring välja vajaduse saada puhkust lapse eest hoolitsemise kohustustest, mida Eestis hetkel ei rakendata.

Hooldusperede hoolduskoormus varieerub sõltuvalt mitmest tegurist, sealhulgas peres kasvavate laste arvust, nende vanusest ja erivajadustest, pere struktuurist (üksikvanem või kahe vanemaga pere), tööst ja muudest kohustustest ning tugivõrgustikust. Seetõttu erinevad ka perede võimalused saada puhkust lapse eest hoolitsemise kohustusest. Kui hoolduspere vajab, kuid ei saa puhkust, võib see negatiivselt mõjutada hoolduspere vanema heaolu, mis omakorda mõjutab negatiivselt lapsele pakutava hoolduse kvaliteeti.

Erinevates riikides on välja töötatud süsteemid ja kriteeriumid, mis võimaldavad hooldusperedel saada puhkust lapse eest hoolitsemise kohustusest. Oluline on mõista, millistel tingimustel saavad hoolduspered puhkust võtta, kuidas on korraldatud hoolduspere puhkus ning kes hoolitseb lapse eest selle perioodi jooksul.

Käesoleva analüüsi eesmärk on kirjeldada ja analüüsida hooldusperede puhkuse saamise süsteeme ja praktikaid kolmes välisriigis: Iirimaa, Leedu ja Soomes.

Riikide valik

Riikide valikul lähtuti eelkõige Sotsiaalkindlustusameti ette antud kriteeriumist, milleks oli geograafiline jaotus – üks riik Skandinaaviast (Soomes), üks riik Lääne-Euroopast (Iirimaa) ning üks riik Ida-Euroopast (Leedu). Riikide valiku tegemisel võeti arvesse ka andmete

¹ Asendushooldus ja kasuvarustamine. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/abivajav-laps-ja-taiskasvanu/asendushooldus-ja-kasuvanemlus>

² Lastekaitse seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023015>

³ Nuiamäe, M., Murasov, M., Masso, M., 2020. Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgne seiresüsteem. Poliitikauuringute Keskus Praxis; ISBN 978-9949-662-26-5 (<https://www.praxis.ee/uploads/2020/12/Lopparuanne-2.pdf>)

kättesaadavust ning eelnevalt tehti kindlaks, kas antud riikides võimaldatakse hooldusperedele sarnast puhkuse süsteemi.

Uurimisküsimused

Töö käigus uuriti ja kirjeldati valitud kolme riigi hooldusperede puhkuse saamise süsteeme, võimalusi ja praktikaid, keskendudes järgmistele küsimustele:

- Mille alusel on süsteem reglementeeritud ja korraldatud?
- Kes hoolduspere puhkuse korraldab?
- Millistel tingimustel saab hoolduspere puhkust võtta lapse eest hoolitsemise kohustustest?
- Milline on hoolduspere puhkuse pikkus, kas seda saab välja võtta osadena?
- Kas hoolduspere saab puhkuse ajal tasu (sh sotsiaalsed garantiid)/ hüvitist?
- Kui jah, kui palju (proportsioon keskmise töötasu suhtes), kes seda maksab?
- Kes (ja kus) hoolitseb lapse eest perioodil, kui hoolduspere puhkab?
- Millistele tingimustele peab hooldusperele puhkuse andja vastama?

Käesolevas analüüsis hõlmab asendushoolduse mõiste kõiki lapse hooldamise vorme väljaspool tema bioloogilist perekonda, sealhulgas hooldusperesid, erihooldusperesid ja institutsionaalset hooldust ning hoolduspere mõiste viitab konkreetsele perele, kes hooldab last oma kodus. Info koondamiseks ja kogumiseks viidi läbi dokumentide analüüs ning võeti ühendust sihtriikide vastavate institutsioonidega, et saada põhjalik ülevaade nende praktikast. Analüüsi koostamisel lähtuti ingliskeelsetest terminitest *foster care* ja *respite care*. Esimene viitab hooldusperede süsteemile ja teine ajutisele hooldusele ehk (hooldus)puhkusele, mida hoolduspered võivad saada.

2. Irimaa asendushoolduse süsteem

Mille alusel on asendushoolduse süsteem reglementeeritud ja korraldatud?

Irimaal on asendushooldus (*foster care*) oluline osa laste heaolu tagamise süsteemist, pakkudes kodu ja hoolt lastele, kes ei saa elada oma bioloogiliste vanematega. Lastekaitset reguleeriv peamine õigusakt on 1991. aasta laste hoolekande seadus (*Child Care Act 1991*)⁴, mis sätestab laste kaitse ja heaolu tagamise alused. Selle seaduse alusel vastutab asendushoolduse korraldamise eest TUSLA ehk Irimaa Laste ja Perede Agentuur (*Child and Family Agency*). Tegemist on riigiasutusega, mis loodi 2014. aastal. TUSLA tegutseb 2013. aasta laste ja perede agentuuri seaduse alusel (*Child and Family Agency Act 2013*)⁵. Selle õigusakti keskmes on lapsed ja perekondi peetakse tugeva terve kogukonna aluseks, kus lapsed saavad kasvada ja areneda. Samuti on seaduses kesksel kohal partnerlus ning koostöö lastele ja peredele tõrgeteta teenuste osutamisel.

Poliitilisel tasandil juhib asendushoolduse valdkonda laste, võrdõiguslikkuse, puude, integratsiooni ja noorteasjade minister (*Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth*), kes vastutab laste heaolu ja kaitse poliitikate kujundamise ning järelevalve eest.

Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi Irimaal:

- Laste hoolekande seadus⁴
- Lastehoiu regulatsioon⁶
- Lastehoiuseadus⁷
- Lasteseadus⁸
- Riiklik lastekaitse ja heaolu juhend⁹
- Riiklik hooldusperede standard¹⁰
- Riiklik toetuste jagamise poliitika¹¹

Põhiliseks vastutajaks lapse hoolduse ja hooldusperede küsimustes on TUSLA. TUSLA ülesandeks on hooldusperede leidmine, nende koolitamine ja toetamine, samuti laste paigutamine sobivatesse hooldusperedesse. TUSLAs töötavad kogenenud sotsiaaltöötajad või

⁴ Child Care Act 1991. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1991/act/17/enacted/en/html>

⁵ Child and Family Agency Act 2013. <https://www.oireachtas.ie/en/bills/bill/2013/81/>

⁶ Child Care (Placement of Children in Foster Care) regulations, 1995. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1995/si/260/made/en/print>

⁷ Child Care (Amendment) Act 2007. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2007/act/26/enacted/en/pdf>

⁸ Children Act 2001. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2001/act/24/enacted/en/pdf>

⁹ Riiklik lastekaitse ja heaolu juhend. https://www.tusla.ie/uploads/content/Children_First_National_Guidance_2017.pdf

¹⁰ Riiklik hooldusperede standard (2003). https://www.hiqa.ie/sites/default/files/2017-02/Standards_children_fostercare_DOHC.pdf

¹¹ National Policy: Financial Payments/Allowances in Foster Care, Aftercare, Supported Lodgings and Adoption Maintenance. TUSLA. 2022.

on sõlmitud koostöölepingud väliste partneritega. TUSLAI on seadusega sätestatud kohustus pakkuda alternatiivseid hooldusteenuseid, nagu asendushooldus, erihooldus, järelhooldus jm.

Põhimõisted lirimaa hooldussüsteemis¹⁰

- Hooldus hooldusperes (*foster care*) - TUSLA hoole all olevad lapsed, kes on paigutatud heakskiidetud hooldusperede juurde.
- Hoolduspere hooldaja (*foster carer*) - on TUSLA poolt heaks kiidetud isik, kes on läbinud hindamisprotsessi ja kuulub heakskiidetud hooldajate gruppi, et hoolitseda laste eest.
- Eestkostja (*guardian*) - isik, kellel on seaduse järgi vanemlik vastutus lapse ees.
- Ajutine hooldus (*respite care*) - on lühiajaline hoolduspuhkus, mida osutatakse lapsele lapse, tema vanema/vanemate või hoolduspere toetamiseks, võimaldades lapsele ja tema esmastele hooldajatele puhkust.
- Hooldusplaani (*care plan*) - kokkulepitud kirjalik plaan, mis koostatakse koostöös lapse, tema bioloogilise pere ja pere sotsiaaltöötajaga. Hooldusplaani vormi täitmisel osaleb laps või noor ja tema bioloogiline pere.

Kes hoolduspere puhkuse korraldab?

TUSLA on vastutav ajutise hoolduse korraldamise ja koordineerimise eest. Hoolduspered peaksid pöörduma oma TUSLA esindaja või sotsiaaltöötaja poole, et arutada puhkusevõimalusi ja teha vajalikud korraldused, st igal lapsel ja perel on kindel kontaktisik, kes vajadusel puhkuse korraldab.

Millistel tingimustel saab hoolduspere puhkust võtta lapse eest hoolitsemise kohustustest?

Hoolduspered võivad taotleda ajutist hooldust, kui nad vajavad puhkust hoolduskohustustest, olgu see siis isiklike põhjuste, tervise või muude asjaolude tõttu. Taotlused vaadatakse läbi individuaalselt, arvestades nii pere kui ka lapse vajadusi. Kui hooldajal on vaja puhkust, peab see olema osa lapse hooldusplaanist ja seda tuleks arvestada lapse huvidest lähtuvalt. Igal asendushooldusel oleval lapsel ja noorel on kirjalik hooldusplaani¹².

Laps või noor võib igal hetkel koostöös sotsiaaltöötajaga hooldusplaani vormi üle vaadata ja selles sisalduvaid teemasid arutada. Lisaks toimuvad ka erikoosolekud, kus hooldusplaani vorm üle vaadatakse. Esimest korda vaadatakse vorm koosolekul üle enne asendushooldusele suundumist. Pärast seda toimub koosolek esimesel kahel aastal iga poole aasta tagant ning seejärel korra aastas.

Milline on hoolduspere puhkuse pikkus, kas seda saab välja võtta osadena?

lirimaa puudub ühtne standard ajutise hoolduse kestuse kohta hooldusperedele; see määratakse individuaalselt, võttes arvesse nii lapse kui ka hoolduspere vajadusi. Seetõttu võib ajutise hoolduse kestus varieeruda mõnest päevast mitme nädalani, teinekord võib ajutine hooldus jätkuda kuude või aastate jooksul nädalavahetustel, vastavalt lapse hooldusplaanile¹³.

¹² Hooldusplaani. https://www.tusla.ie/uploads/content/TACTIC_Care_Plan_13-18.pdf

¹³ <https://fosteringfirstireland.ie/what-is-fostering/different-types-of-foster-care/>

Konkreetsete juhtumite puhul tuleb hooldusperedel konsulteerida oma TUSLA esindaja või sotsiaaltöötajaga, et määrata sobiv ajutise hoolduse kestus ja korraldus.

Ajutise hoolduse tüübid on järgmised:

- Hädaolukord. Kui lapse või hooldajate äkitselt muutunud olukorra tõttu tekib hädaolukord, mis nõuab lapsele mõneks ajaks ajutise hooldaja võimaldamist.
- Planeeritud. Kui ajutine hooldus on lapse hooldusplaani koostamisel kokku lepitud ja see on osa lapse hooldusplaanist.

Ajutine hooldus on tavaliselt ette planeeritud, kuid selles on ka teatav paindlikkus, kuna ajutist hooldust võib vaja minna lühikese etteteatamisega hoolduspere või lapse jaoks.

Kas hoolduspere saab puhkuse ajal tasu (sh sotsiaalsed garantiid)/ hüvitist? Kui jah, kui palju (proportsioon keskmise töötasu suhtes), kes seda maksab?

2024. aasta novembrist alates on alla 12-aastaste laste perekonnas hooldamise toetus 400 eurot nädalas ning 12-aastaste ja vanemate laste perekonnas hooldamise toetus 425 eurot nädalas¹⁴. Mõlemal juhul on tegu netosummaga. Toetuse saamine ei mõjuta isikumaksusoodustusi. Seadusjärgsed toetuste määrad kehtestab laste, võrdõiguslikkuse, puuetega inimeste integratsiooni ja noorte ministeerium. Määrad võivad muutuda koos valitsuse poolt koostatud aasta eelarvega.

2024. aasta kolmandas kvartalis oli keskmine nädalane brutosissetulek lirimaal 955 eurot¹⁵ ning sellest arvutatuna oli netosissetulek 760 eurot nädalas¹⁶.

Ajutise hoolduse ajal säilivad tavaliselt hooldusperedele määratud toetused ja hüvitised, kuid täpne kompensatsioon sõltub konkreetsetest asjaoludest (nt ajutise hoolduse pikkus). Toetuste jagamise poliitika näeb ette, et kui laps kasutab asendushooldust, makstakse asendushoolduse toetust edasi põhihooldusperele, kui ajutist hooldust ei kasutata ühelgi kuul rohkem kui kaheksa päeva. Kui ajutine hooldus ületab ühes kuus kaheksat päeva, arvestatakse iga täiendava puhkepäeva eest esmase hooldaja nädalatoetusest maha üks seitsmendik toetusest. Ajutist hooldust pakkuvatele peredele makstakse kogu nädalane hooldustoetus, kui paigutamine kestab üle 4 päeva. Kui periood on lühem kui 4 päeva, siis makstakse iga päeva eest üks seitsmendik nädalasest toetusest.

Kes (ja kus) hoolitseb lapse eest perioodil, kui hoolduspere puhkab? Millistele tingimustele peab hooldusperele puhkuse andja vastama?

Puhkuse ajal hoolitseb lapse eest tavaliselt teine kvalifitseeritud hoolduspere või hooldaja/hoolduspere, kes on keskendunud spetsiifiliselt just lühiajalise hoolduse pakkumisele.

¹⁴ <https://www.citizensinformation.ie/en/birth-family-relationships/adoption-and-fostering/fostering/>

¹⁵ Central Statistical Office. <https://data.cso.ie/table/EHQ03>

¹⁶ Kasutatud lirimaa palgakalkulaatorit ning sisestatud 955 eurot nädalase sissetulekuna. <https://salaryaftertax.com/ie/salary-calculator>

TUSLA vastutab sobivate ajutiste hooldajate leidmise ja korraldamise eest, tagades, et laps saab jätkuvalt vajalikku hoolt ja tuge.

Võimaluse korral kasutatakse iga ajutise hoolduse korral samasugust lapse paigutusviisi, et tagada asendushooldusel olevate laste hooldamise järjepidevus. Kui see ei ole võimalik, siis võib ajutist hooldust pakkuda sotsiaaltöötajate meeskonna poolt kindlaks määratud asendushooldaja.

Ajutise hoolduse pakkujad peavad vastama samadele standarditele ja kvalifikatsiooninõuetele nagu tavalised hoolduspered. See hõlmab taustakontrolli, koolitusi ja regulaarset järelevalvet, et tagada laste turvalisus ja heaolu. Seadusandluses ei ole reguleeritud hooldajate haridusnõuded ning kasuvanemaks või hoolduspereks võib TUSLasse kandideerida iga isik või perekond. Hoolduspered on mitmekesine rühm ja nad võivad olla vallalised, abielus, samasooliste suhetes, töötavad, töötud, üürivad, pensionil või puudega. Nad võivad olla ka erinevatest kultuuridest, etnilise või usulise taustaga¹⁷.

Peamised nõuded, mida lirimaal hooldajaks saamisel täita tuleb¹⁸:

- Hooldaja peab olema vähemalt 25-aastane;
- Vaba magamistuba;
- Juhiluba;
- Töökorraldus peab olema paindlik;
- Kui hooldajateks on paar, peavad nad koos olnud olema kolm aastat ja koos elanud vähemalt ühe aasta;
- Kui hooldajal on lapsi, peab noorim laps olema vähemalt kolmeaastane.

¹⁷ <https://www.tusla.ie/services/alternative-care/foster-care/can-i-foster-2019/>

¹⁸ <https://fosteringfirstireland.ie/become-a-foster-carer/how-to-become-a-foster-carer/>

3. Soome asendushoolduse süsteem

Mille alusel on asendushoolduse süsteem reglementeeritud ja korraldatud?

Soomes on tugev lastekaitse kontseptsioon ja terviklikud põhiteenused lastega peredele - Põhjamaade hoolekandemudel¹⁹. Rõhk asetatakse ennetavale lastekaitsele, et lahendada probleemid varakult selliste teenuste kaudu nagu sünnitus- ja lastetervisekliinikud, päevakeskused ja koolid.

Heaoluteenuste maakonnad²⁰ vastutavad lastekaitseteenuste korraldamise eest kas otse või väliste teenuseosutajate kaudu. Need loodi eesmärgiga parandada ja ühtlustada heaoluteenuste kättesaadavust kogu riigis. Tegemist on omavalitsustest ja riigist eraldiseisvate avalik-õiguslike asutustega, millel on oma piirkonnas autonoomia. Heaoluteenuste maakonnad (21) on loodud halduslikel kaalutlustel ning nende piirid ei pruugi täielikult kattuda haldusüksuslike maakondade (19) piiridega. Heaoluteenuste maakonnad võivad hõlmata mitut haldusüksuslikku maakonda või vastupidi, üks haldusüksuslik maakond võib jaguneda mitmeks heaoluteenuste maakonnaks. Näiteks Helsingis ja selle ümbruses on loodud eraldi heaoluteenuste maakond, mis keskendub pealinna piirkonna vajadustele. Kõik Soome piirkonnad on heaoluteenuste maakondade süsteemiga kaetud, välja arvatud Ahvenamaa. Ahvenamaa pakub oma elanikele sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid, mis võivad erineda Soome mandriosa teenustest.

Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi Soomes:

- Sotsiaalhoolekande seadus²¹
- Lastekaitseseadus²²
- Perekonnanahooldusseadus²³

Põhiliseks vastutajaks lapse hoolduse ja hooldusperede küsimustes on heaoluteenuste maakonnad. Heaoluteenuste maakondades töötavad kogenenud sotsiaaltöötajad või on sõlmitud koostöölepingud väliste partneritega. Igale laste hoolekande kliendile määratakse isiklik sotsiaaltöötaja, kes edaspidi vastutab lapsele ja tema perele sotsiaalteenuste osutamise ja korraldamise eest vastavalt kliendiplaanile (*client plan*).

Põhimõisted Soome hooldussüsteemis

- Perekonnas hooldamine (*family care*) – laste ja noorte ööpäevaringne hooldamine perekonnas (hooldaja erakodus või hooldatava kodus).

¹⁹ Põhjamaade hoolekandemudel. <https://nhwstat.org/welfare/about-nordic-welfare-model-0>

²⁰ Wellbeing Services Counties. <https://avi.fi/en/wellbeing-services-counties>

²¹ Social Welfare Act: [Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

²² Child Welfare Act: [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

²³ Family Care Act: [Perhehoitolaki 263/2015 – Ajantasainen lainsäädäntö – FINLEX®](#)

- Perekonnas hooldaja (*family carer*) – laste ja noorte perekonnas hooldaja²⁴. Soome puhul tuleb tähele panna, et laste ja noorte perekonnas hooldajate all mõeldakse ka hooldusperesid ja hooldusperes hooldajaid (*foster carer*)²⁵.
- Hooldusülesande leping (*assignment agreement*) – perekonnas hooldaja ja heaoluteenuste maakonna vaheline ametlik dokument, milles on kirjas poolte õigused ja kohustused seoses perekonnas hooldamisega²⁶.
- Kliendiplaan (*client plan*) – sotsiaaltöötaja ja tema kliendi (antud juhul laps ja tema pere) poolt välja töötatud koostööpõhine ja individualiseeritud strateegia, mis on suunatud kliendi spetsiifilistele vajadustele, eesmärkidele ja väljakutsetele.

Lapse perekonnas hooldamise (*family care*) võib korraldada hooldusperes, laste hoolekandenasutuses või muul lapse vajadustest lähtuval viisil. Soomes on laste hooldajate puhkust käsitlevad tingimused sätestatud perekonnahooldusseaduses²³, kus on välja toodud perekonnas hooldaja/omastehooldajate puhkuse tingimused.

Põhjalikum lisainfo lastekaitse süsteemi kohta on leitav sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuministeeriumi lehel²⁷ ja üksikasjalik teave asendushoolduse süsteemi kohta on leitav Soome Perehooldusliidu lehel²⁸.

Kes hoolduspere puhkuse korraldab?

Hooldusperedele puhkuse korraldamise eest vastutab lapse asendushooldusele paigutanud heaoluteenuste maakond. Praktikast võib see olla hoolduspere eest vastutava isiku või lapse asjade eest vastutava sotsiaaltöötaja ülesanne.

Heaoluteenuste maakonna roll ajutise puhkuse osutamisel ja korraldamisel võib hõlmata ka rahalist abi, näiteks ajutise hooldaja palga maksmist või kulude hüvitamist.

Perekonnahooldusseaduse § 13 kohaselt peab heaoluteenuste maakonna poolt pakutav rahaline või muu toetus võimaldama hooldatava hooldamist ajutise puhkuse ajal.

Millistel tingimustel saab hoolduspere puhkust võtta lapse eest hoolitsemise kohustustest?

Hooldusperel on seadusest tulenev õigus puhkusele (perekonnahooldusseadus § 13). Seaduse kohaselt on hooldajatel õigus saada kahepäevast puhkust kuus, kui hooldaja hooldusülesande leping on kehtinud vähemalt 14 päeva. Samuti võivad nad keelduda sellest õigusest.

Kasutamata puhkust ei hüvitata seaduslikult rahas, kuid mõned heaoluteenuste maakonnad seda siiski teevad.

²⁴ Ei vasta Eesti mõistes eestkostjale, vaid hooldusperele.

²⁵ Perekonnas hooldamine. Perhehoito. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/perhehoito>

²⁶ Perekonnas hooldaja hooldusülesande leping. <https://perhehoitoliitto.fi/tietoa-perhehoidosta/perhehoidon-toimeksiantosopimus/>

²⁷ Sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuministeerium. <https://stm.fi/en/social-services/child-welfare>

²⁸ Soome Perehooldusliit. <https://perhehoitoliitto.fi/>

Hoolduspuhkus on aeg, mille osas asendushooldaja (nii perekonnas hooldaja kui hoolduspere) ja asendushoolduse pakkuja (heaoluteenuste maakond) on kokku leppinud vastavas lepingus. Tegemist ei ole töölepinguga, st asendushooldaja ei ole hoolekandesektoriga töösuhtes. Puhkuse ajal tagatakse asendushooldus kõigile hooldatavatele ning põhihooldaja ei vastuta sellel ajal hooldatavate eest. Puhkuse puhul on oluline, et puhkuse korralduse üksikasjades kokku leppides oleks tagatud puhkuse eesmärkide täitmine, miks puhkust võeti (hingetõmbeaja saamine, ennetav toetamine jms).

Milline on hoolduspere puhkuse pikkus, kas seda saab välja võtta osadena?

Seadusega²³ ettenähtud minimaalne puhkuse pikkus on kaks päeva kuus. Puhkuse aeg, korraldus ja jaotus kalendriaasta jooksul tuleb kokku leppida lapse asjade eest vastutava sotsiaaltöötajaga ja/või hoolduspere eest vastutava isikuga. Kui hooldusülesande lepingus on kokku lepitud, võib hooldaja saada ka pikemat puhkust. Puhkuse maksimaalset aega ei ole seadusega sätestatud.

Seadus fikseerib ainult hooldamise korraldamise puhkuse ajal, kuid muid tingimusi puhkamise korraldamisele ei sea. Puhkuse korraldus sätestatakse heaoluteenuste maakondade perehooldusjuhendites²⁹ ning puhkus lepitakse kokku hooldusülesande lepingus³⁰.

Heaoluteenuste maakonnad on oma perehooldusjuhendites sageli määranud piiritingimused hooldajate puhkuse võtmiseks. Nendeks piiritingimusteks on näiteks ajapiirangud, mille jooksul tuleb kogutud puhkus välja võtta, mitu vaba päeva võib korraga välja võtta või kas puhkust võib ette võtta. Puhkuse aeg ja korraldus lepitakse täpsemalt kokku hooldusülesande lepingus ning otsuse tegemisel hinnatakse hooldatava huve.

Kas hoolduspere saab puhkuse ajal tasu (sh sotsiaalsed garantiid)/ hüvitist? Kui jah, kui palju (proportsioon keskmise töötasu suhtes), kes seda maksab?

Hooldusülesande lepingus on hooldajale makstav tasu kokku lepitud, samuti puhkuse tasu ja muude kulude hüvitamise kord. Hooldajate tasude maksmist ja kulude hüvitamist puhkuse ajaks ei peatata. Muud hüvitist nad puhkuse ajal ei saa.

Alates 2025. aasta algusest on hooldajatele makstava tasu alammääraks 944,34 eurot kuus ning 2024. aastal oli tasu alammäär 924,02 eurot kuus³¹ peres hooldatava kohta. Kui hooldajal on sõlmitud hooldusülesande leping, siis kohaldub hooldajale ka pensionikindlustus³², kuid kuna hooldusülesande leping ei ole tööleping, ei kohaldu sellele töölepingu seadus ja sellega seotud sotsiaalsed garantiid (nt puhkus, tööaja piirangud). Perekonnanaholdusseaduse (§ 16) kohaselt on hooldajal õigus saada hooldustasu, mille suurus vastab hoolduse eripäradele (nt hoolduskoormus, hooldatava tervislik seisund). Perekonnanaholdusseaduse § 19 kohaselt tuleb

²⁹ Perehooldusjuhend. <https://perhehoitoliitto.fi/tietoa-perhehoidosta/perhehoidon-toimintaohje/>

³⁰ Perekonnas hooldaja hooldusülesande leping. <https://perhehoitoliitto.fi/tietoa-perhehoidosta/perhehoidon-toimeksiantosopimus/>

³¹ Perehooldustasud. <https://perhehoitoliitto.fi/perhehoidon-hoitopalkkiot-ja-korvaukset-nousevat-hieman-vuonna-2025/>

³² Public Sector Pensions Act. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160081>

hooldajatele makstav tasu üle vaadata igal kalendriaastal alates aasta algusest vastavalt elukalliduse indeksi aastamuutusele.

Kes (ja kus) hoolitseb lapse eest perioodil, kui hoolduspere puhkab? Millistele tingimustele peab hooldusperele puhkuse andja vastama?

Asendushooldust korraldavad heaoluteenuste maakonnad peavad hoolduspuhkuse ajal korraldama eelkõige lapsele asendushoolduse. Ajutine asendushooldaja võib olla näiteks hoolduspere lähisugulane/sugulane või ajutine hooldaja, kes on perekonnale võõras. Kui hoolduspere lähisugulane hoolitseb ajutiselt ja episoodiliselt lapse eest, kes on paigutatud või võetud hooldusele hädaolukorras, tuleb see kokku leppida lapse eest vastutava sotsiaaltöötajaga³³. Sellistel juhtudel on oluline, et heaoluteenuste maakond on kontrollinud, et ka sugulane sobib ülesande täitmiseks.

Vastavalt perekonnanaholdusseadusele (paragrahvid 6 ja 14) peavad kõik asendushooldajad olema oma kohustuste täitmiseks hariduse, kogemuste ja isikuomaduste poolest sobivad. Ajutise asendushooldaja roll nõuab ka kohustuslikku juhendamist. Soomes ei ole väljakujunenud juhendamismudelit ajutistele asendushooldajatele, kuid juhendamist saab läbi viia perepõhiselt või grupis, vastavalt sellele, kuidas heaoluteenuste maakond oma juhendites ette näeb.

Kõigilt hooldajatelt küsitakse enne ametisse asumist ka karistusregistri väljavõtet. Väljavõtte taotlemine on seadusega nõutav³⁴.

³³ Lastekaitseadus, paragrahv 45. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L9P45>

³⁴ Lastega töötavate isikute kriminaalse tausta uurimise seadus. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>

4. Leedu asendushoolduse süsteem

Mille alusel on asendushoolduse süsteem reglementeeritud ja korraldatud?

Leedus osutatakse hooldusperedele sotsiaalteenuseid omavalitsuse tasandil, st sotsiaalteenuste osutamise eest vastutavad omavalitsusasutused, omavalitsusüksustes on sotsiaalteenuste keskused, mis täidavad hoolduskeskuste (*care centers*) ülesandeid (kokku 66).

Hoolduskeskused asutati kohalikesse omavalitsustesse Euroopa Liidu rahastatud projekti elluviimisel, mis aitas 60 omavalitsusel rajada hoolduskeskused ja rakendada erinevate valdkondade spetsialiste. Igas Leedu omavalitsuses on hoolduskeskus, suuremates isegi mitu. Leedu lastekaitse süsteemi eesmärk on perekogukondades korraldatud hooldus, et lapsed kasvaksid "peredes", mitte asutustes.

Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi Leedus:

- Leedu Vabariigi seadus lapse õiguste kaitse aluste kohta³⁵
- Sätted lapse hooldusõiguse korraldamiseks³⁶
- Hoolduskeskuse tegevuste kirjeldus³⁷

Põhiliseks vastutajaks lapse hoolduse ja hooldusperede küsimustes on hoolduskeskused, mis asuvad omavalitsustes. Hoolduskeskustes töötavad hoolduskoordinaatorid, kes on riigi lapse õiguste kaitse ja lapsendamise talituse (hoolduspereks pürgijatele koolitusi läbi viivad ja hoolduseks ettevalmistamise kohta otsuseid tegevad isikud) poolt atesteeritud psühholoogid, sotsiaaltöötajad jne.

Põhimõisted Leedu hooldussüsteemis

- Hoolduskeskus (*care center*) – omavalitsuses asuv sotsiaalteenus, mis osutab hooldusperedele, valves olevale eestkostjale, alalisele hooldajale, pereleibkonnale ja koos elavatele isikutele teenuseid.
- Pereleibkond (*family household*) - eestkoste vorm, kus juriidiline isik (perekond) hooldab nelja või enam last. Pereleibkond hooldab lapsi enda kodus.
- Ajutine eestkostja (*guardian on duty*) – isik, kes hooldab ajutiselt vanemliku hoolitsuseta jäänud last tema kodus, loomulikus perekeskkonnas, tagades tema füüsilise ja emotsionaalse turvalisuse, hariduse, lapse vajadustele vastamise ja igapäevase hoolduse. Ajutine eestkostja osutab hoolduskeskusele ajutise hoolduse ja ajutise eestkoste teenuseid vastavalt sõlmitud koostöö ja teenuse osutamise lepingule. Ajutise eestkostja ja hooldatava sugulussidemetele ei ole määratud erisusi.
- Alaline eestkostja (*permanent guardian*) – isik, kes hoolduskeskusega sõlmitud vastastikuse koostöö ja teenuse osutamise lepingu alusel hooldab vanemliku hoolitsuseta

³⁵ Law of the Republic of Lithuania on the Fundamentals of Child Rights Protection. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163202/asr>

³⁶ Provisions for the organization of child custody. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163202/asr>

³⁷ Description of the activities of the care center. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b2b626f4fd5c11e796a2c6c63add27e9/asr>

jäänud lapse eest, kellele on seadusega kehtestatud korras seatud või tuleb seada alaline hooldusõigus. Alalise eestkostja ja hooldatava sugulussidemetele ei ole määratud erisusi.

- Kriis (*crisis*) – on lapse kohanemise periood uue perega ja muutunud olukord lapse peres, mis põhjustavad lapsele raskeid läbielamisi ja emotsionaalset stressi ning millest laps ei saa iseseisvalt üle, sest selleks on vaja uusi oskusi ja tööriistu.

Hoolduskeskuse tegevuste kirjelduses³⁷ reguleerivad punktid 2.1, 2.2, 2.12 erinevaid ajutise puhkuse mõisteid, selle osutamist ja korraldust vastavalt erinevatele hooldusvormidele. Olgu märgitud, et 2024. aasta 1. juulini kehtis vaid üks termin - "ajutine hooldus" (*temporary respite*), kuid sellest loobuti, kuna puuetega inimestele teenuste osutamisel kasutati samuti mõistet ajutine hooldus.

- 2.1. Ajutine hooldusteenus kriisiolukorras (*respite service in cases of crisis*) – Hoolduskeskuse poolt korraldatav ja osutatav teenus kriisiolukorras, kui eestkostel olev laps antakse ajutiselt üle teise ajutise eestkostja, alalise eestkostja või hoolduspere hoole alla, erandjuhul pereleibkonda.
- 2.2. Funktsionaalsuse taastamise teenus (*functionality recovery service*) – Hoolduskeskus korraldab ja osutab töövõime taastamist võimaldavat teenust ajutistele ja alalistele eestkostjatele.
- 2.12. Lühike puhkus (*short respite*) – Lühike puhkus ajutisele eestkostjale, alalisele eestkostjale füüsilise või emotsionaalse seisundi taastamiseks või lühiajaline taganemine lapse hooldusõigusest, kui ajutine eestkostja või alaline eestkostja peab ellu viima isiklike tegevusi, milles laps osaleda ei saa. Kui inimene soovib pakkuda lühikest puhkust, peab ta saama hoolduskeskusest loa.

Nendest kolmest puhkuse liigist on käesoleva analüüsi kontekstis hooldaja puhkusele kõige lähemal lühike puhkus.

Kes hoolduspere puhkuse korraldab?

Puhkuse korraldavad omavalitsustes tegutsevad hoolduskeskused, kus töötavad hoolduskoordinaatorid, kes on määratud igale hooldusperele, ajutisele eestkostjale, alalisele eestkostjale ja pereleibkonnale. Kõik hoolduskoordinaatorid on riigi lapse õiguste kaitse ja lapsendamise talituse poolt atesteeritud. Hoolduskoordinaatori ülesandeks on ajutise puhkuse teenuse korraldamine ja sellega abistamine.

Hoolduspuhkuse korraldamist kriisiolukorras, funktsionaalsuse taastamise teenuse ja lühikese puhkuse andmise korraldamist on täpsemalt kirjeldatud puhkuse andmise tingimuste juures.

Lisaks pakuvad hoolduskeskused hooldusperedele ning ajutistele ja alalistele eestkostjatele muid lisateenuseid, nagu näiteks eakaaslaste tugirühmad, koolitused jms.

Millistel tingimustel saab hoolduspere puhkust võtta lapse eest hoolitsemise kohustustest?

Ajutine hooldusteenus kriisiolukorras (*respite service in cases of crisis*)

Kui kriisiolukorras tekib vajadus ajutise hooldusteenuse järele, saavad eestkostjad, hoolduspere või pereleibkond vabas vormis esitada kirjaliku taotluse hoolduskeskusele ajutise

hooldusteenuse osutamiseks. Taotlus tuleb esitada hiljemalt kaks tööpäeva enne taotluses märgitud teenuse osutamise vajaduse alguskuupäeva. Pöördumises märgitakse: isiku nimi, hooldatava lapse ees- ja perekonnanimi, kriisiolukorras ajutise hooldusteenuse osutamise vajaduse põhjus ja selle teenuse kestus.

Hoolduskeskus korraldab taotlust arvesse võttes kriisiteenuseid eestkostjatele ja hooldusperedele, mida osutatakse kirjalikul kokkuleppel. Ajutist hooldusteenust kriisiolukorras võib osutada ajutine eestkostja, alaline eestkostja, hoolduspere, erandjuhul – pereleibkonnas. Pereleibkonda paigutatakse laps juhul kui omavalitsuses puudub ajutine eestkostja või hoolduspere, kes võiks kriisiteenuse osutamise perioodil vastu võtta konkreetse lapse ning kui selle teenuse osutamise perioodil hooldust vajava lapse vajadused on kooskõlastatud peres elavate isikute ja laste vajadustega. Ajutise hooldusteenuse osutamisel kriisiolukorras ei tohi last lasteasutusse paigutada.

Hoolduskeskuse juhataja hindab ühe tööpäeva jooksul taotluse saamise päevast arvates selle teenuse osutamise vajalikkust ja teeb selle kohta otsuse. Hiljemalt ühe päeva jooksul teavitab ta taotluse esitajat otsusest telefoni teel ja kirjalikult koos otsuse koopiaga. Kui otsustatakse ajutist hooldusteenust kriisiolukorras mitte osutada, märgitakse otsuses selle põhjused. Teenuse osutamisest ei või keelduda teenuse puudumise tõttu omavalitsuses.

Funktsionaalsuse taastamise teenus (*functionality recovery service*)

Hoolduskeskus korraldab ajutise eestkostja taotluse põhjal funktsionaalsuse taastamise teenuse pärast hoolduse all oleva lapse üleandmist hooldusperesse, lapsendamiseks või sünnipererele.

Funktsionaalsuse taastamise teenust osutatakse ajutise eestkostja ja hoolduskeskuse vahelise kirjaliku lepinguga, milles on märgitud isiku ees- ja perekonnanimi ning teenuse kavandatud kestus, mis on kuni 30 kalendripäeva aastas.

Funktsionaalsuse taastamise teenuse saamiseks esitab ajutine eestkostja hoolduskeskusele vabas vormis motiveeritud kirjaliku taotluse, kui on kinnitatud andmed lapse alalistele eestkostjatele (hooldajatele), lapsendajatele üleandmise või vanematele tagastamise kohta.

Alalise eestkostja taotluse alusel korraldab hoolduskeskus alalise eestkostja funktsionaalsuse taastamise teenuse osutamise. Funktsionaalsuse taastamise teenust osutatakse alalise eestkostja ja hoolekandekeskuse vahelise kirjaliku lepinguga, kuhu märgitakse ees- ja perekonnanimi, funktsionaalsuse taastamise teenuse kestus, mis on kuni 30 kalendripäeva aastas. Kui hooldatav on elanud alalise eestkostja juures üle aasta, siis peab hoolduskeskus tagama, et eestkostja saaks kasutada kõiki kogenenud hüvesid ka tagantjärele, kuid mitte hiljem kui kolme kalendriaasta jooksul.

Funktsionaalsuse taastamise teenust ei saa osutada esimese kahe kuu jooksul pärast lapse perre saatmist, samuti kriisijuhtudel.

Lühike puhkus (*short respite*)

Ajutisel eestkostjal ja alalisel eestkostjal on vajadusel võimalus kord kahe kuu jooksul võtta "lühikest puhkust".

Eestkostja, kes soovib lühikest puhkust, peab esitama hoolduskeskusele avalduse hiljemalt viis päeva enne soovitud puhkuse alguskuupäev. Taotluses peab olema märgitud, kes nende eestkostel oleva lapse eest hoolitseb (ajutine eestkostja, hoolduspere, tugigrupp jms).

Hoolduskeskuse juhataja hindab taotlust kolme tööpäeva jooksul taotluse saamise päevast arvates, teeb otsuse ja teavitab taotluse esitajat otsusest kirjalikult.

Lühikest puhkust ei või anda lapse kohanemisperioodil, välja arvatud juhul, kui lühiajaline puhkus on vajalik tervishoiuteenuse saamiseks tööülesandeid täitva eestkostja jaoks või muul olulisel põhjusel. Lapse kohanemisperioodi kestuse määrab hoolduskoordinaator.

Milline on hoolduspere puhkuse pikkus, kas seda saab välja võtta osadena?

Ajutist hooldusteenust kriisiolukorras saab osutada kuni 2 nädalat (erandjuhtudel kuni 1 kuu). Sel ajal hoolitseb ajutine eestkostja lapse eest, kui on vaja osutada kriisiolukorras puhkust teistele eestkostjatele, hooldusperedele ja pereleibkondadele.

Funktsionaalsuse taastamise teenust osutatakse ajutise eestkostja ja hoolduskeskuse vahelise kirjaliku lepinguga, milles on märgitud isiku ees- ja perekonnanimi ning teenuse kavandatud kestus, mis on kuni 30 kalendripäeva aastas.

Lühikese puhkuse (mitte rohkem kui 2 ööbimist) vajaduse määrab hoolduskeskus igal üksikjuhul individuaalselt. Lühike puhkus toimub koostöös hoolduskeskusega ning lapse eest hoolitsevad kas ajutine eestkostja või alalise eestkostja sugulased.

Kas hoolduspere saab puhkuse ajal tasu (sh sotsiaalsed garantiid)/ hüvitist? Kui jah, kui palju (proportsioon keskmise töötasu suhtes), kes seda maksab?

Vastavalt hoolduskeskuste tegevuse korra kirjeldusele³⁷, peavad hoolduskeskused tagama, et hooldajad saaksid hooldustegevuseks piisavat ja õigeaegset rahalist toetust. Igal hoolduskeskusel on kinnitatud kord ajutise hooldusteenuse osutamiseks, mis võib näha ette ka tasu ajutise hooldusteenuse osutamise eest.

Tasu maksmine toimub vastavalt hoolduskeskuse, hooldusperede ja ajutise hooldusteenuse osutaja vahel sõlmitud kolmepoolsele lepingule ajutise hooldusteenuse osutamiseks. Riigi seadusandlus ei reguleeri eraldi ajutiste hooldusteenuste tasustamist.

Leedus makstakse hooldusperedele tasu, mis põhineb riigi miinimum kuupalgal. 2024. aastal on see 924 eurot kuus (bruto)³⁸, mis on 708,42 eurot pärast makse³⁹.

Kes (ja kus) hoolitseb lapse eest perioodil, kui hoolduspere puhkab? Millistele tingimustele peab hooldusperele puhkuse andja vastama?

Kui osutatakse ajutist hooldusteenust, siis ametlikku hooldajat ei asendata. Ajutise hooldusteenuse osutamisel jääb eestkostja seaduse alusel lapse esindajaks ja laps antakse ajutiseks hoolduseks üle ajutisele eestkostjale, hooldusperele või erandjuhtudel – pereleibkonda.

³⁸ Minimum Wage – Lithuania. <https://wageindicator.org/salary/minimum-wage/lithuania>

³⁹ Leedu palga kalkulaator. <https://www.manoalga.lt/en/calculator/results>

Teave ajutisele või alalisele eestkostjale osutatud ajutise hooldusteenuse kohta sisestatakse perekondade sotsiaaltoetuste infosüsteemi „SPIS“⁴⁰, kus on märgitud eestkostja ees- ja perekonnanimi, sünniaeg ning teenuse osutamise algus- ja lõppkuupäev.

Hooldaja, kes soovib osutada kriisilukorras ajutist hooldusteenust, peab läbima eestkostjate ja lapsendajate koolitus- ja nõustamisprogrammi GIMK põhiosa ja erialaosa⁴⁰. Pärast GIMK programmi erialaosa läbimist peab eestkostja saama positiivse hinnangu valmisoleku kohta osutada kriisilukorras vastavat hooldusteenust.

Isik, kes soovib saada hooldajaks, esitab Sotsiaalkindlustus- ja Tööministeeriumi valitsemisalasse kuuluva riikliku lapse õiguste kaitse ja lapsendamise talituse osakonnale taotluse hooldajaks asumiseks koos tervisetõendiga, isikuga koos elavate inimeste nõusolekuga asuda eestkostjaks. Pärast kõigi dokumentide kättesaamist viib riiklik lapse õiguste kaitse ja lapsendamise talituse osakond läbi isiku esmase hindamise.

Hoolduskeskuste tegevuse korra kirjelduses³⁷ (lk 20) on märgitud, et kui isikul on juba positiivne hinnang, mis kinnitab tema valmisolekut olla ajutine või alaline eestkostja ja ta soovib pakkuda ajutise hooldusteenust kriisilukorras, peab riiklik lapse õiguste kaitse ja lapsendamise talitus viima läbi uue hindamise.

⁴⁰ Lapse eestkoste (hooldus) hoolduskeskuses. <https://vaikoteises.lrv.lt/en/adoption-and-foster-care/foster-care/child-guardianship-care-in-a-foster-care-centre/>

5. Riikide võrdlus ja analüüs

lirimaa asendushoolduse süsteem on tsentraliseeritud ja riiklikul tasandil koordineeritud. Samal ajal kui Soomes ja Leedus on suurem rõhk kohalikel omavalitsustel ja piirkondlikul juhtimisel. Soome pakub selgeimat seaduslikku raamistikku hooldajate puhkuse kohta, samas kui lirimaa on rohkem paindlikust lapse vajadustest lähtuvalt. Leedu pakub aga mitmekülgset lähenemist, pakkudes erinevaid puhkuseliike vastavalt olukorrale ja vajadustele. See tähendab, et puhkuse kestus on jaotatud vastavalt puhkuseliikidele, mis võimaldab täpsemalt arvestada hooldajate ja laste vajadusi. Soomes ja Leedus on puhkuse kestus selgelt määratletud, mis hõlbustab puhkuse planeerimist, seevastu lirimaa süsteemis puudub kindel miinimum puhkuse pikkus, puhkuse planeerimisel lähtutakse lapse vajadustest.

Kõigis riikides tagatakse puhkuse ajal rahaline tugi. lirimaa süsteem tagab hooldusperedele puhkuse ajal stabiilse rahalise toetuse, mis on võrreldav keskmise töötasuga. Siiski võib toetuse suurus väheneda, kui ajutise hoolduse sagedus ületab teatud piiri, mis võib mõjutada hooldusperede motivatsiooni puhkust võtta. Kõigis kolmes riigis säilivad puhkuse ajal sotsiaalsed garantiid, tagades hooldajatele vajaliku sotsiaalse kaitse.

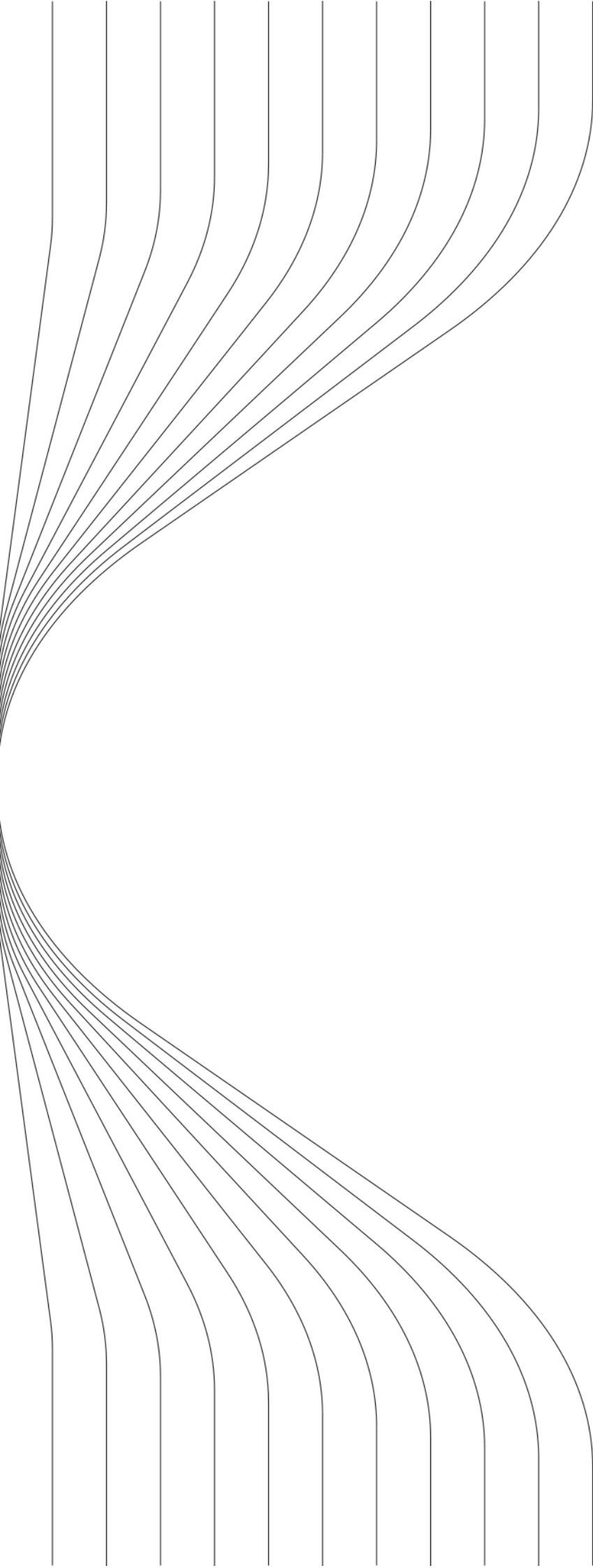
Kõigis riikides kasutatakse kvalifitseeritud hooldajaid, kuid Leedus on eraldi välja toodud hooldusperedele ja lapsele toe pakkumine just kriisiolukordades, kus selleks tuleb ka eraldi väljaõpe läbida. Soomes ja Leedus kaasatakse rohkem perede lähedasi, kes saavad samuti olla ajutised hooldajad. Leedu sõltub puhkuste korraldus samas ka hoolduskeskuste võimekusest.

Kokkuvõtlikult on lirimaa hooldusperede puhkuse süsteem paindlik ja individuaalne, kuid vähem reglementeeritud. Soome süsteem on seadusandlikult kõige täpsem ja tagab minimaalse puhkuseõiguse iga kuu. Leedu eristub funktsioonipõhiste puhkuseliikidega.

Teema	lirimaa	Soome	Leedu
Süsteemi reglementeerimine	Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi lirimaa: ▪ Laste hoolekande seadus ▪ Lastehoiu regulatsioon ▪ Lastehoiuseadus ▪ Lasteseadus ▪ Riiklik lastekaitse ja heaolu juhend ▪ Riiklik hooldusperede standard	Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi Soomes: ▪ Sotsiaalhoolekande seadus ▪ Lastekaitse seadus ▪ Perekonnahoidusseadus	Põhidokumendid, mis reguleerivad lapse hoolduse küsimusi Leedus: ▪ Leedu Vabariigi seadus lapse õiguste kaitse aluste kohta ▪ Sätted lapse hooldusõiguse korraldamiseks ▪ Hoolduskeskuste tegevuste kirjeldus

Teema	Iirimaa	Soome	Leedu
	Riiklik toetuste jagamise poliitika		
Puhkuse korraldamise põhiline vastutaja	TUSLA vastutab kogu korralduse eest. Igal perel on oma kindel sotsiaaltöötaja.	Heaoluteenuste maakonnad koordineerivad puhkust ja määravad vastutavad sotsiaaltöötajad.	Omavalitsuste hoolduskeskused korraldavad puhkuse ja tagavad järelevalve. Igal perel on oma kindel sotsiaaltöötaja.
Puhkuse tingimused	Puhkust saab võtta, kui see on lapse hooldusplaani osa ja vajalik kas isiklike, tervislike või muude põhjuste tõttu. Eeldatakse lapse vajaduste ja hoolduspere olukorra hindamist.	Õigus puhkusele on seadusjärgne (kaks päeva kuus), kui hooldusülesanne on kestnud vähemalt 14 päeva. Täiendava puhkuse tingimused lepatakse kokku heaoluteenuste maakondade juhendite alusel.	Puhkuse tingimused sõltuvad soovitud puhkuse liigist (kriisihooldus, funktsionaalsuse taastamine ja lühike puhkus). Taotlused tuleb esitada vastavalt hoolduskeskuse ettenähtud protsessidele.
Puhkuse pikkus	Puudub konkreetne standard; pikkus sõltub lapse ja hoolduspere vajadustest. Võib ulatuda mõnest päevast mitme nädalani.	Miinimum on kaks päeva kuus, kuid kokkuleppe alusel saab puhkust planeerida ka pikemateks perioodideks ja kasutada osadena.	Kriisihooldus on tavaliselt kuni 2 nädalat (kuni 1 kuu erijuhtudel), funktsionaalsuse taastamise teenus kestab kuni 30 päeva aastas, lühike puhkus on saadaval kord kahe kuu jooksul ning mitte rohkem kui 2 ööpäeva.
Tasu ja sotsiaalsed garantiid	Puhkuse ajal makstakse hooldusperele toetusi edasi (400–425 eurot nädalas), kuid nende suurus võib väheneda, kui ajutise hoolduse sagedus ületab teatud piiri. Ka hooldajatele	Tasu (minimaalselt 944,34 eurot kuus) ja muud hüvitised säilivad ka puhkuse ajal. Täpsem tasu ja tingimused sõltuvad hooldusülesande lepingust. Eraldi ei	Tasu maksmine puhkuse ajal sõltub hoolduskeskuse kinnitatud korrast ajutise hooldusteenuse osutamiseks, mis võib näha ette ka tasu

Teema	Iirimaa	Soome	Leedu
	makstakse puhkuse ajal tasu.	ole välja toodud, milline on kord ajutise hooldaja tasule.	ajutise hooldusteenuse osutamise eest. Tasu maksmine toimub vastavalt hoolduskeskuse, hooldusperede ja ajutise hooldusteenuse osutaja vahel sõlmitud kolmepoolsele lepingule.
Lapse hooldamine	Laps jääb kvalifitseeritud hoolduspere või ajutise hooldaja hoole alla, kelle määrab TUSLA.	Last hooldatakse ajutise hooldaja või lähisugulase poolt.	Lapse eest hoolitseb ajutine eestkostja, hoolduspere või pereleibkond.
Nõuded ajutisele/asendushooldajale	Ajutise hoolduse pakkujad peavad vastama samadele standarditele ja kvalifikatsiooninõuetele nagu tavalised hooldused.	Ajutine hooldaja või lähisugulane on saanud vajaliku ettevalmistuse ja talle on teostatud taustakontroll.	Lapse ajutised hooldajad peavad vastama samadele nõuetele nagu tavalised hooldajad.



CIVITTA International
info@civitta.com
+372 735 2802
www.civitta.com

Question the answer